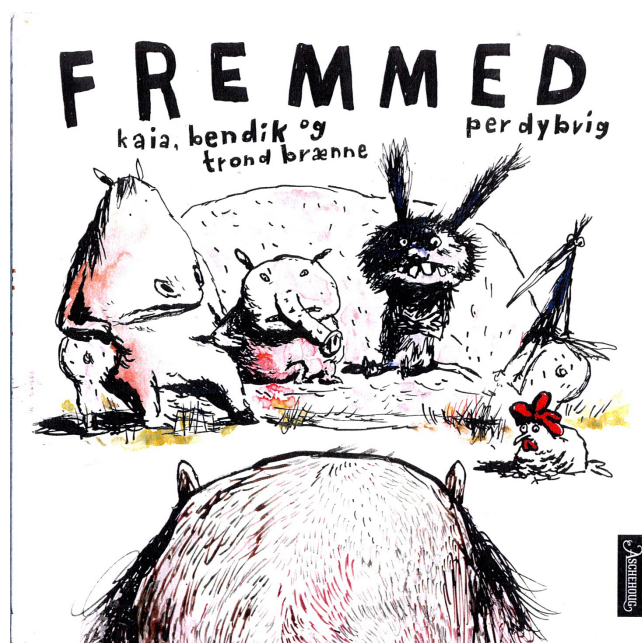

Fokus på adjektiv som forarbeid til lesing av bildebok

- et undervisningsopplegg med flerspråklige elever på 2. trinn

Delt av Anne Kathrine Nedrebø Hadland, student på Lesing 2

Bakgrunn og mål

Undervisningsopplegget viser hvordan tre flerspråklige elever på 2. trinn fikk kjenne mestring i stor gruppe, etter å ha forberedt seg språklig på teksten i en liten gruppe på forhånd. Ved å gå gjennom ord og begreper før undervisningsopplegget med lesing av bildeboka *Fremmed* i hel klasse, fikk de flerspråklige elevene utvidet ordforrådet og den tryggheten de trengte for å kunne delta muntlig i hel klasse. Målet var at de skulle lytte og forstå muntlige ytringer og selv samtale, og å strukturere ideer og tanker skriftlig.

I førlesefasen i den lille gruppa hadde vi fokus på bruk av adjektiv, både muntlig og skriftlig, for å kunne uttrykke egne følelser, tanker og ønsker. Elevene fikk samarbeide, komme til orde og ble lyttet til. Dette bidro til at de fikk tro på seg selv og sto styrket i møte med de andre elevene i klassen og de faglige utfordringene ved lesing og skriving. Selv om de hadde svært ulike utgangspunkt, ble den lille gruppens sammensetning veldig bra. De flerspråklige ble svært aktive muntlig og jeg måtte være en bestemt ordstyrer.

Forarbeid med fokus på adjektiv

Med utgangspunkt i målet om uttrykke egne følelser, tanker og ønsker trengte de flerspråklige elevene å utvide ordforrådet og å øve seg på å bruke språket. Til det trengte de å kunne bruke adjektiv og bøye dem. Dermed valgte jeg ut ordene ”glad”, ”lei”, ”sint”, ”overrasket” og ”trist” for å forklare hva de betyr og hvordan de brukes. For å konkretisere dem for de flerspråklige elevene brukte jeg bilder.

Først fikk elevene se et bilde av en glad person og alle fikk fortelle hvordan de trodde personen på bildet hadde det. De ble også oppfordret til å finne flere ord (synonymer) som beskriver det samme ansiktsuttrykket. Ordet «glad» gikk igjen hos alle, og en elev sa også ordene «blid» og «fornøyd».

Etterpå studerte vi bilder av personer som var triste, overrasket og sinte. En elev kom med varierte uttrykk hver gang. Han ga også en god forklaring på forskjellen på å være trist og sint. Da mente han det var viktig å se på kroppsspråket, personen som var sint stod med ansent kropp og knyttede never, mens den som var lei seg hadde en mer slapp og sammensunken kroppsholdning.

Etter å ha samtalt og satt ord på disse ulike sinnsstemningene fikk elevene i oppdrag, to og to, å vise hvordan de ville sett ut hvis de var ”glade”. Siden to ble brukt til å vise fram uttrykket, spurte jeg den tredje om hvem som så ”gladest ut”. En sa at en medelev så *gladere* ut enn den andre, og bøyde adjektivet helt automatisk. Deretter gjorde vi det samme med ordet *trist*.

Denne gangen var det en annen elev som skulle si hvem som så *tristest* ut, men han pekte bare på en elev og sa «han». Da jeg spurte om han kunne fortelle oss hvem som så tristest ut, ristet han bare på hodet og pekte en gang til og sa «han er trist». Da valgte jeg å modellere og spurte «Mener du at Hans ser *tristere* ut enn Ali?» Han bekreftet med et nikk. Dette viste at han forstod hva jeg spurte om, men at han ikke kunne bruke gradbøyning av adjektiv selv. En tanke slo meg plutselig at jeg måtte finne ut om disse flerspråklige elevene bøyer adjektiv i sitt morsmål, siden det var så vanskelig.

Etter denne gjennomgangen noterte vi på tavla gradbøyningsformene av ordene ”glad, trist og sint”, og brukte dem i muntlige øvelser. Hensikten var at elevene skulle få si og bruke disse uttrykkene for å utvide ordforrådet sitt slik at de kunne snakke om følelser for å kunne sette seg inn i alle dyra sine situasjoner i billedboka *Fremmed*. Her får høna, skjæra, grisen, kaninen og hesten plutselig besøk av en fremmed, en bever. For de flerspråklige elevene var det positivt at de fikk jobbet sammen i en liten gruppe, da alle måtte delta aktivt og fikk god anledning til å praktisere det muntlige språket.

Felleslesing av billedboka med samtale

Jeg hadde god erfaring med å bruke bildebok som felles utgangspunkt for samtale og skriving, og ønsket nå også å stimulere de flerspråklige elevene til å bruke adjektivene de hadde lært. Jeg ønsket at de skulle delta i den muntlige i klassesamtale, og også i skriftlig arbeid. Jeg hadde valgt billedboka *Fremmed* av Bendik, Kaia og Trond Brønne til dette formålet, fordi den har mange adjektiv og kunne stimulere til bruk av adjektiv om dyra. Først leste vi *Venner* i hel klasse for å bli kjent med vennegjengen i boka; dyra på gården. *Fremmed* ble også lest i hel klasse, men med lesestopp der elevene fikk ulike oppdrag i forbindelse med ”åpningene” i teksten. Det ble gjort for å engasjere elevene enda mer.

Vi brukte god tid på førlesningsfasen sammen med hel klasse, der vi studerte forsiden av boka og leste tittelen og samtalte om hvem vi trodde denne fremmede kunne være. På bildet ser vi bare bakhodet av et dyr som ser vennene på gården. Det første oppdraget elevene fikk var å tegne hvordan de trodde dette fremmede dyret så ut, og gi det et navn.

De flerspråklige elevene tegnet et dyr som lignet på et pinnsvin, et *sint* grønt troll og et *blidt* fantasidyr. Alle ga dyret sitt eget navn. En av de flerspråklige elevene viste større forståelse for hva boka handlet om, enn de andre. Han brukte også bakgrunnskunnskapen sin fra den første boka om vennene. Det var han som foreslo at det kunne være en kanin. De andre to fantaserte og brukte ikke bildet på forsiden av boken som modell for sitt eget bilde, men ga figurene sine uttrykk i tråd med det vi hadde snakket om på forhånd, nemlig adjektiv som ”sint” og ”glad”. Jeg la merke til at det var andre i klassen som også tegnet fantasidyr, og valgte derfor å fortsette opplegget mitt uten å gjøre ytterligere tilpasninger til de flerspråklige elevene.

Da vi skulle lese videre, var det stor forventning om hvem denne «fremmede» kunne være. Noen nikkete gjenkjennende da det viste seg å være en bever, mens andre tenkte seg litt mer om, og måtte korrigerer egne tanker. Vi leste videre og tok lesestopp der beveren står lutet og ser på venneflokk som ligger sammen under et tre og som nettopp har avvist ham. De tre flerspråklige elevene sa at beveren så trist og lei ut. Her fikk de bruk for ordene vi hadde øvd på i gruppetimen, og de var svært ivrige og deltok aktivt i klassesamtalen.

Billedboka som inspirasjon til skriftlig arbeid

For å bearbeide innholdet i boka og for å bruke språket fikk alle elevene et skriveoppdrag. Det bestod av en kopi av den siden i billedboka som vi hadde stoppet opp ved. Nå fikk elevene velge om de vil uttrykke seg ved å skrive eller å tegne. Jeg hadde laget en tankeboble fra beveren, og som de skulle fylle ut. Som enda en differensiering lot jeg elevene velge om de ville skrive eller tegne i tankebobla. Denne tilpasningen viste seg å være helt nødvendig da de valgte å ta i bruk begge deler. Som startere fikk de noen spørsmålene til å reflektere over: ”Hva tror dere beveren tenker på? Hvordan har han det? Hva har han lyst å gjøre?” Hele klassen jobbet med samme oppgave. Her er eksempel fra de de flerspråklige elevene:

Den ene valgte å kombinere skrift og tegning. Han tegnet hele venneflokken samtidig som han laget flere tankebobler og skrev «han spurte om vi skulle leke tikken». Eleven viser at han har forstått innholdet i boka, og viser empati ved å sette seg inn i situasjonen og setter ord på hva han ville gjort. Han presenterte det også for klassen. Som lærer ga denne skriveprosessen og produktet meg mange tanker om hvordan jeg kan veiledet ham videre i norskspråket hans.

En annen flerspråklig elev valgte kun å tegne. Det var først da han presenterte arbeidet sitt for klassen at jeg ble jeg klar over at jeg hadde misforstått tegningen hans da vi snakket sammen. Det jeg trodde skulle være retningspiler som viste hvilken retning beveren hadde lyst å gå for å bli venner med de andre, stemte ikke. Det var piler som viste at beveren ville skyte de andre. Dette fortalte meg hvor viktig det er at elevene får sette ord på og presentere arbeidet sitt selv. Det er også viktig for veiledningen videre.

Den tredje flerspråklige eleven skrev «Jeg kunne tenke meg å bli godt kjent med dem». Jeg fikk dermed en pekepinn på at vi må jobbe enda mer med både bøyning av adjektiv og adverb. Det var imidlertid kun han som tok i bruk ord som beskriver i denne skrivesekvensen, men alle brukte dem muntlig i klassesamtalen. Dette er også observasjoner jeg tar med i det videre arbeidet.

Ved en senere anledning har jeg lyst å bruke den samme boka for å få alle elevene til å sette seg inn i problematikken det kan være å komme fremmed til et nytt land. Da vil jeg dvele med beverens måte å nærme seg de andre på i boka, selve avvisningen og til slutt hans gode måte å

bygge vennskap på. Jeg vil samtale om at beveren ikke hevnet seg og ødela for andre, men ved å vise empati og gjøre noe for dem som han trodde de ville bli glade for. Det å komme ”fremmed” til et nytt land kan kanskje oppleves akkurat slik som beveren opplevde det og som noen flerspråklige kan oppleve det. Jeg tror alle elevene vil kunne identifisere seg med figurene i boka, og at vi kan få til en fruktbar diskusjon om et ømtålig tema. Hvordan oppfører vi oss i møte med nye «fremmede»?

Refleksjoner

Etter å ha opplevd de flerspråklige elevenes glede av å mestre sammen med de andre elevene i klassen, kommer jeg til å være mye mer bevisst på hvordan jeg bruker den ene timen i uka jeg har sammen med dem – gjerne med å være i forkant med ord og/eller tema i teksten som etterpå skal leses i hel klasse. Slik får de flerspråklige elevene et støttende stillas, og mulighet til å oppleve mestring i møte med teksten i hel klasse. Muntlige aktiviteter spesielt med læringsvenner, vil jeg prioritere høyt. Å praktisere språket sammen med jevnaldrende - å ta språket i bruk - kan være avgjørende i innlæring av nytt språk og for læring.